

УДК: 377:378(06)(091)(477.54)

І. Ю. РОБАК, докт. іст. наук, ХНМУ,
Р. О. СОПКО, аспірант НТУ „ХПІ”

„ТРУДЫ ХАРЬКОВСКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА” ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ НАУКИ Й ТЕХНІКИ

Статья посвящена внешней и внутренней исторической критике научно-технического периодического издания «Труды Харьковского политехнического института» как источника по истории науки и техники. Доказана его ценность как исторического источника.

Стаття присвячена зовнішній і внутрішній історичній критиці науково-технічного періодичного видання «Труды Харьковского политехнического института» як джерела з історії науки й техніки. Доведена його цінність як історичного джерела.

The article is dedicated to external and internal criticism of the scientific- technical periodic edition «Труды Харьковского политехнического института» as a source of scientific and technical history. The value of this historical source is proved.

Історичне дослідження наукового періодичного видання такого вишу, як Харківський політехнічний інститут (нині Національний технічний університет „Харківський політехнічний інститут”) має досить актуальне значення, тому що воно понад півстоліття свого безперервного існування давало й продовжує давати на своїх сторінках слово багатьом поколінням вітчизняних учених. Тим самим дане видання є цінним, а, у багатьох випадках, незамінним джерелом, як з історії становлення й подальшого розвитку наукових шкіл у самому інституті, так і з історії розвитку науки й техніки в країні в цілому.

Ця обставина обумовлена провідним місцем, що заслужено належить НТУ „ХПІ”, вишу із славетною 125-літньою історією, в науковій царині вищої школи України. Саме в цьому вищому навчальному закладі зародилися найважливіші напрями й підходи вітчизняної науково-технічної думки й інженерної справи. „Харківська політехніка” сьогодні – це найбільший виш Харкова, член Європейської асоціації університетів із правом вирішального голосу [1, с. 11].

„Труды Харьковского политехнического института” стали першим посправжньому регулярним інститутським науково-технічним журнальним виданням. От чому необхідно визнати необхідність саме їх ретельного історичного дослідження. Воно досить важливо з погляду на те, наскільки цінним і корисним для майбутнього став досвід, нагромаджений у ході роботи над цим науково-технічним журналом.

Метою статті є узагальнення на підставі всебічної історичної критики зовнішніх і внутрішніх особливостей умов функціонування та визначення тематичного змісту „Трудов Харьковского политехнического института” як джерела з історії науки і техніки.

З поставленої мети випливають такі завдання даної студії: 1) визначити кількість номерів „Трудов ХПИ”, його серій і випусків; 2) вивчити вихідні

дані томів, серій і випусків журналу: час виходу у світ, назви серій, обсяги, наявність відомостей довідкового характеру й інші важливі деталі; 3) охарактеризувати тематичний зміст випусків; 4) установити особистості авторів матеріалів, розміщених у часопису.

Що стосується історіографії даної теми, то на сьогодні вона відсутня. Дотепер „Труды Харьковского политехнического института” не ставали об’єктом уваги істориків вітчизняної науки й техніки, а також дослідників історії розвитку ХПІ.

У статті розглянутий весь період існування „Трудов ХПІ”, тобто з 1952 по 1964 рр. З 1965 року видання одержало нову назву – „Вестник Харьковского политехнического института” зі збереженням у той же час загальної спрямованості й структури „Трудов”. Навіть через таку формальну ознаку, що „Вестник ХПІ” зберіг єдину нумерацію з „Трудами ХПІ” (в його вихідних даних у дужках після № 1 вказаний № 49), його повною мірою можна назвати спадкоємцем попереднього триваючого науково-технічного журналу вишу [2]. Під злегка видозміненою назвою – „Вісник НТУ „ХПІ” – часопис продовжує виходити й сьогодні, зберігаючи кращі традиції своїх попередників.

„Труды ХПІ”, що регулярно виходили у світ 1952–1964 рр., можна визначити як науковий триваючий друкований орган, що був створений і видавався завдяки зусиллям учених-викладачів та наукових співробітників Харківського політеху. Від окремих книжкових видань подібного роду друкований орган відрізняється не тільки обсягом і розмаїтістю змісту, але й, головним чином, оперативністю.

Заснування „Трудов ХПІ” 1952 р. була закономірним явищем. Виш, відтворений у 1949 р. на якісно новій основі, настійно мав потребу у своєму окремому науковому триваючому друкованому органі.

Вивчення матеріалу показало, що „Труды ХПІ” виходили протягом тринадцяти років: з 1952 по 1964. Перший тім „Трудов ХПІ” вийшов у світ 1952 р. [3]. Попервах були випущені „Хіміко-технологічна”, „Металургія й машинобудування” і „Електрорадіотехнічна” серії. З назвою „Труды ХПІ” видання виходило з 1952 по 1963 рр. У 1964 р. вийшли «Сборник материалов по вопросам политэкономии» та „Сборник материалов по истории КПСС”, прилічені (в 1965 р.) до „Трудов ХПІ”, як це зазначено в № 1 (49) „Вестника ХПІ”, що прийшов їм на зміну [2, с. 2; 4; 5].

За цей досить тривалий період часу відповідно до офіційної нумерації було видруковано сорок вісім томів (або номерів) „Трудов ХПІ”, що вийшли в різноманітній кількості різних серій та їх випусках. Серій було 21, а випусків налічувалося 40. Це пояснюється тим, що, приміром, один з томів насправді складався із чотирьох випусків різних серій, а тім № 14, присвячений черговій річниці Жовтневої революції, не поділявся на серії, а являв собою збірник доповідей учених інституту на саму різну тематику, з якими вони виступили на ювілейній конференції [6].

Відповідно до офіційної нумерації останній тім „Трудов ХПИ” вийшов під № 46. Вищезгаданим збірником матеріалів з політекономії та історії КПРС 1964 р. згодом, після реорганізації „Трудов ХПИ” в 1965 р., були привласнені відповідно номера томів 47 і 48 [2, с. 2]. Слід зауважити, що тематика наукових статей цих збірників до науково-технічного змісту інших „Трудов” стосунку не мали.

Форма випуску серії того або іншого тому „Трудов ХПИ” була постійною весь час видання журналу – книжка в паперовому плетінні, формат якої 29,5 см у довжину на 21 см завширшки.

Вивчення вихідних даних першого тому „Трудов ХПИ” показує, що він був підготовлений до випуску редакційною колегією в кількості чотирьох осіб і підписаний до друку 4 листопада 1952 р. (тім I, серія хіміко-технологічна, випуск 1, усього у випуску двадцять дві наукових статті) [3, с. 2]. Щоправда, в книзі „Харківський політехнічний: події та факти”, що вийшла в Харкові 1999 р., зазначена інша дата – 1953 рік (можливо, це пов'язане з тим, що із друку даний тім вийшов саме того року) [7, с. 25]. У цьому ж джерелі зазначене на те, що 1953 р. «вийшли у світ три томи» [там само]. Проте це не так: в 1952 році був виданий перший тім, в 1953 році – другий, а в 1954 році – ще два томи „Трудов ХПИ”, під №№ 3 і 4 [8; 9; 10].

Підготовку змісту випусків серій „Трудов ХПИ” здійснювали відповідні факультетські, а, можливо, й кафедральні редакційні колегії, складені із учених відповідного наукового напрямку й інженерно-виробничої діяльності.

Першопрохідниками в цій відносно новій справі стали представники хімічних наукових шкіл. У цілому хіміко-технологічну серію „Трудов” готували вчені трьох факультетів: технології органічних речовин, технології неорганічних речовин і технології цементу. Так, до складу редакційної колегії першого тому ввійшли такі вчені-хіміки: професор, доктор технічних наук В. І. Атрошенко; член-кореспондент АН УРСР, професор, доктор технічних наук П. П. Карпукін, член-кореспондент АН УРСР професор, доктор хімічних наук І. І. Стрелков, член-кореспондент АН УРСР, професор, доктор хімічних наук С. С. Уразовський (відповідальний редактор колегії) [3, с. 2].

Перший том „Трудов ХПИ” одночасно є й першим випуском хіміко-технологічної серії [там само].

Хоча до видання том перший „Трудов ХПИ” готувався у видавництві Харківського державного університету, видрукований він був у друкарні політехнічного інституту, що розташовувалася за адресою: м. Харків, вул. Червонопрапорна, 16 [там само, с. 171]. Тобто, вже 1952 р. виш у числі небагатьох у місті мав власну поліграфічну базу й міг розраховувати на створення в майбутньому замкнутого циклу підготовки до видання наукових праць своїх співробітників.

У цьому томі поряд з науковими статтями, присвяченими актуальним проблемам хімічної науки й технології виробництва того часу, були поміщені дуже цінні матеріали з погляду історії вітчизняної науки й техніки: Мельниченко Л. Г. „Д. И. Менделеев – создатель первой научной теории

строения силикатов и стекла” [там само, с. 5–9], Луцький А. Ю. „Из истории органической химии в России” [там само, с. 11–16] і Бугай П. М. „О приоритете русских ученых М. Г. Павлова и Б. Н. Чичерина в вопросе строения атома” [там само, с. 17–21].

Крім того, наприкінці випуску був поміщений некролог видатному представникові хімічної науки Юрію Васильовичу Коршуну й великий біографічний нарис про нього член-кореспондента АН України, професора, доктора хімічних наук И. И. Стрелкова [там само, с. 159–168].

Таким чином, авторами перших у „Трудах” статей про історію розвитку вітчизняної хімічної науки були не професійні історики, а хіміки. Взагалі професійні історики – автори досліджень про вітчизняне природознавство й техніку, як і сама кафедра історії науки й техніки в НТУ „ХП” з’являться лише через десятиліття, але такого роду дослідженнями, як видно, в інституті почали займатися задовго до цього – не пізніше 1952 р.

По роках виходу тематичні серії представлені такими випусками:

- 1952. – Т. I. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 1.
- 1953. – Т. II. Серія металургії й машинобудування. – Вип. 1.
- 1954. – Т. III. Серія електрорадіотехнічна. – Вип. 1.
- 1954. – Т. IV. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 2.
- 1954. – Т. V. Серія металургії й машинобудування. – Вип. 2.
- 1954. – Т. V. Серія металургії й машинобудування. – Вип. 3.
- 1955. – Т. V. Серія інженерно-фізична. – Вип. 1.
- У 1955 р. заснована серія суспільних наук.
- 1956. – Т. VIII. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 3.
- 1956. – Т. X. Серія машинобудування. – Вип. 3.
- 1957. – Т. IX. Серія металургійна. – Вип. 1.
- 1957. – Т. XI. Серія металургійна. – Вип. 2.
- 1957. – Т. XII. Серія електрорадіотехнічна. – Вип. 2.
- 1957. – Т. XIII. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 4.
- 1958. – Т. XIV. Серія інженерно-фізична. – Вип. 2.
- 1957. – Т. XVI. Серія металургійна. – Вип. 4.
- 1958. – Т. XVII. Серія хімія й технологія. – Б. в.
- 1958. – Т. XVIII. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 5.
- 1959. – Т. XIX. Серія машинобудування. – Вип. 5.
- 1959. – Т. XX. Серія електромашинобудування. – Вип. 1.
- 1959. – Т. XXI. Серія металургійна. – Вип. 1.
- 1959. – Т. XXII. Серія питань економіки промислового підприємства. – Вип. 2.
- 1959. – Т. XXIV. Серія машинобудування (турбіномашинобудування). – Вип. 6.
- 1959. – Т. XXIV. Серія хіміко-технологічна. – Вип. 6.
- 1959. – Т. XXV. Серія електрорадіотехнічна. – Вип. 1.
- 1959. – Т. XXV. Серія інженерно-фізична. – Вип. 3.

1959. – Т. XXVII. Серія електротехнічна. – Вип. 1.
 1959. – Т. XXVIII. Серія двигунів внутрішнього згоряння. – Вип. 1.
 1959. – Т. XXXI. Серія технологія силікатів. – Вип. 1.
 1960. – Т. XV. Серія металургійна. – Вип. 3.
 1960. – Т. XXIX. Серія парових та газових турбін. – Вип. 2.
 1960. – Т. XXX. Серія електромеханіка. – Вип. 1.
 1960. – Т. XXXIII. «Труды кафедры политической экономии. Ленинское учение о создании социалистической экономики и его осуществление». – Б. в.
 1961. – Т. XXXII. Серія тепловозні та суднові двигуни. – Вип. 2.
 1961. – Т. XXXIV. Збірник статей «Вопросы конструирования, расчета и испытания тракторных и комбайновых двигателей». – Б. в.
 1961. – Т. XXXV. Серія машинобудування. – Вип. 7.
 1961. – Т. XXXVI. Серія енергомашинобудування. – Вип. 1.
 1961. – Т. XLI. Серія політичної економії. – Вип. 2.
 1961. – Т. XLII. Серія історії КПРС. – Вип. 1.
 1962. – Т. XXXVII. Серія електромашинобудування. – Вип. 2.
 1962. – Т. XXXVIII. Серія тракторного й сільськогосподарського машинобудування. – Вип. 1.
 1962. – Т. XXXIX. Базова і проблемна лабораторія. Збірник статей „Использование углеводородных газов для получения полимерных соединений”. – Вип. 1.
 1962. – Т. XL. Серія енергомашинобудування. – Вип. 2.
 1963. – Т. XLIII. Серія енергомашинобудування. – Вип. 3.
 1963. – Т. XLIV. Серія машинобудування. – Вип. 8.
 1963. – Т. XLV. Серія технології органічних речовин. – Вип. 1.
 1963. – Т. XLVI. Серія технології неорганічних речовин. – Вип. 1.
 [3; 6; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39; 40; 41; 42; 43; 44; 45; 46; 47; 48; 49; 50; 51; 52].

Особливий інтерес із погляду істориків науки й техніки викликає матеріал, поміщений у другому випуску серії металургії й машинобудування тому № V „Трудов ХПИ”. У ньому надрукована стаття К. В. Ковальова „Выдающийся деятель русской науки и техники Виктор Львович Кирпичев”, де викладені факти життя й діяльність славетного науковця [11, с. 3–10]. У бібліографічному додатку до статті наведений список найважливіших праць ученого й література про нього. [там само, с. 10]. Стаття й сьогодні зберігає велику історичну цінність для дослідників особливостей розвитку вітчизняного природознавства й техніки.

У роботі «Дружба и творческое содружество украинских и русских ученых», поміщеної в „Докладах научно-технической конференции, посвященной 300-летию воссоединения Украины с Россией” (Том XVII „Трудов ХПИ”) професор В. І. Атрощенко приводить низку маловідомих фактів про історію Харківського технологічного інституту, приміром, про

професора О. П. Лідова, чий навчальний курс „Хімічна технологія волокнистих речовин” був виданий за редакцією Д. І. Менделєєва, і професора В. О. Геміліана, першого завідувача інститутської кафедри мінеральної технології, який раніше працював асистентом у Д. І. Менделєєва. Із цієї роботи дослідник історії розвитку вітчизняної науки й техніки може витягти відомості про праці інститутських учених у 30-х роках ХХ століття, а також у роки евакуації під час Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., чому автор сам був свідком і активним учасником [24, с. 8–12].

Аналіз викладених вище матеріалів доводить, що зрештою всі десять факультетів інституту почали готувати свої власні серії „Трудов”. Авторами наукових статей в „Трудах ХПІ” є такі відомі вчені як: Атрощенко Василь Іванович, Бугай Петро Маркович, Карпунін Петро Прохорович, Куколев Григорій Володимирович, Луцький Аркадій Юхимович, Орлов Єгор Іванович, Стрелков Ілля Іванович, Сисосєв Андрій Никитич, Уразовський Сергій Степанович і багато хто інші, що саме по собі становить великий інтерес для історика вітчизняної науки й техніки.

Вивчення матеріалів „Трудов ХПІ” дозволяє узагальнити як зовнішні – організаційні, так і внутрішні – тематичні та змістовні особливості й умови функціонування науково-технічного триваючого друкованого органа. Друковане видання було справою цілого ряду інститутських наукових шкіл, у роботі представників яких – членів редакційних колегій видання, яскраво виявився науковий творчий доробок і, незважаючи на складний час, панував дух академічної волі. Дуже важливо те, що в даному виданні були вперше надруковані результати цілого ряду пріоритетних наукових досліджень.

Історичний аналіз організаційної побудови й тематичного змісту науково-технічного журналу „Труды ХПІ” показує, що вони склалися еволюційним шляхом. Всього вийшла двадцять одна серія томів журналу: 1) хіміко-технологічна (хімія й технологія) – сім випусків; 2) металургія й машинобудування – два випуски; 3) машинобудування (і турбобудування) – вісім випусків; 4) електромашинобудування – два випуски; 5) енергомашинобудування – три випуски; 6) тракторне й сільськогосподарське машинобудування – один випуск; 7) металургійна – п'ять випусків; 8) питання економіки промислового підприємства – один випуск; 9) електрорадіотехнічна – три випуски; 10) суспільні науки – один випуск; 11) інженерно-фізична – три випуски; 12) електротехнічна – один випуск; 13) двигуни внутрішнього згоряння – один випуск; 14) парові та газові турбіни – один випуск; 15) електромеханіка – один випуск; 16) технологія силікатів – один випуск; 17) тепловозні та суднові двигуни – один випуск; 18) політична економія – один випуск; 19) історія КПРС – один випуск; 20) технологія органічних речовин – один випуск; 21) технологія неорганічних речовин – один випуск (перераховані в хронологічній послідовності). Всі вони дійсно відбивають наявність тих чи інших наукових

шкіл інституту, обсяги й інтенсивність їхньої роботи, уявлення про значимість того або іншого напрямку в науці й техніці.

Спрямованість, обсяг, принципи роботи над матеріалом і його організаційна побудова в „Трудах ХПІ” були успадковані їхнім спадкоємцем – „Вестником ХПІ”. „Вестник ХПІ” успадкував від „Трудов”: а) нумерацію; б) організаційну побудову (номера, серії й випуски); в) принцип формування редакційних колегій із числа вчених – представників існуючих інститутських наукових шкіл. Таким чином, можна стверджувати, що „Труды ХПІ” заклали підвалини подальшої роботи в сфері оприлюднення результатів інститутських наукових досліджень.

Отже, „Труды ХПІ” є багатозаровим комплексом, що складається з томів, серій і випусків, у яких матеріали й результати наукових досліджень публікувалися згідно як з традиційною, класичною класифікацією технічних наук, так і відповідно до логіки сучасного їм стану освіти й виробництва. Можна стверджувати, що наукові статті авторів журналу, як правило, були присвячені: по-перше, аксіоматичним і теоретичним засадам природознавства й техніки; по-друге, методичним питанням проведення науково-технічних досліджень; по-третє, рішенню проблем ефективного застосування нової техніки й технологій на виробництві; по-четверте, історії розвитку природознавства, техніки й виробничих технологій, включаючи біографії видатних учених.

Внесок „Трудов ХПІ” у забезпечення подальшого розвитку наукових шкіл інституту незаперечний. На сторінках даного видання побачили світ результати наукових досліджень і відкриттів всіх історично сформованих головних наукових шкіл Харківського політехнічного інституту – технології машинобудування й металургії, органічної й неорганічної хімії, а також новітніх напрямів технічної думки. Саме в „Трудах ХПІ” були вперше представлені наукові школи інституту в області твердого тіла, тонких плівок, досліджень іоносфери, турбінобудування й дизелебудування, фізики різання інструментами з надтвердих матеріалів, фізики потужних електричних струмів, технології зв'язаного азоту, фізико-хімічних властивостей вогнетривів, кераміки, жароміцних емалевих покриттів, енергозбереження. Відомості про них, що можна знайти в даному виданні, заслуговують на найпильнішу увагу як історичне джерело про різні обставини їхнього виникнення й наступного розвитку. перспективи подальших розвідок в даному напрямку. В подальшому головним напрямом дослідження наукових періодичних друкованих видань Харківського політехнічного інституту як джерел з історії науки й техніки має стати студіювання „Вестника ХПІ”.

Список літератури: 1. Товажнянский Л. Л. Политехнический – моя судьба, мой мир, моя жизнь / Товажнянский Л. Л. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2008. – 256 с. 2. Вестник Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1965. – (Серия «Машиностроение»). – № 1 (49). – Вып. 1. – 203 с. 3. Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени

А. М. Горького, 1952. – (Серия химико-технологическая). Т. I. – Вып. 1. – 171 с.: ил. **4.** Сборник материалов по вопросам политекономии. – Харьков: Харьк. гос. ун-т им. А. М. Горького, 1964. – Т. 47. – 148 с. **5.** Сборник материалов по истории КПСС. – Харьков : Харьк. гос. ун-т им. А. М. Горького, 1964. – Т. 48. – 156 с. **6.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1958. – (Серия инженерно-физическая / Посвящается 40-й годовщине Великой Октябрьской социалистической революции). Т. XIV. – Вып. 2. – 236 с. **7.** Харківський політехнічний: події та факти / [Під ред. д-ра техн. наук, проф. Ю. Т. Костенка]. – Харьков : Прапор, 1999. – 336 с.: ил. **8.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1953 год. – (Серия металлургии и машиностроения). Т. II. – Вып. 1. – 200 с.: ил. **9.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1954. – (Серия электрорадиотехническая). Т. III. – Вып. 1. – 276 с.: ил. **10.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1954. – (Серия химико-технологическая). Т. IV. – Вып. 2. – 251 с.: ил. **11.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1954. – (Серия металлургии и машиностроения). Т. V. – Вып. 2. – 203 с.: ил. **12.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1954. – (Серия металлургии и машиностроения). Т. V. – Вып. 3. – 137 с.: ил. **13.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1955. – (Серия общественных наук). Т. V. – 199 с. **14.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1955. – (Серия инженерно-физическая). Т. V. Вып. 1. – 192 с.: ил.: 1 л. портрет. **15.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1970. – (Совместные труды студентов и преподавателей. «Автоматическое управление движением»). Т. VII. – 103 с. с илл. **16.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1956. – (Серия химико-технологическая). Т. VIII. – Вып. 3. – 235 с.: ил. **17.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия металлургическая). Т. IX. – Вып. 1. – 215 с.: ил. **18.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1956. – (Серия машиностроения). Т. X. – Вып. 3. – 142 с.: ил. **19.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия металлургическая). Т. XI. – Вып. 2. – 160 с.: ил. **20.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия электрорадиотехническая). Т. XII. – Вып. 2. – 243 с.: ил. **21.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия химико-технологическая). Т. XIII. – Вып. 4. – 194 с.: ил. **22.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1960. – (Серия металлургическая). Т. XV. – Вып. 3. – 165 с.: ил. **23.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия металлургическая). Т. XVI. – Вып. 4. – 231 с.: ил.: 4 л. табл. **24.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1957. – (Серия химия и технология / Доклады научнотехнической конференции, посвященной 300-летию воссоединения Украины с Россией). Т. XVII. – 256 с.: ил. **25.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1958. – (Серия химико-технологическая). Т. XVIII. – Вып. 5. – 217 с.: ил. **26.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия машиностроения). Т. XIX. – Вып. 5. – 224 с.: ил. **27.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия электромашиностроения). Т. XX. – Вып. 1. – 159 с.: ил.: 5 л. табл. **28.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия металлургическая). Т. XXI. – Вып. 1. – 140 с.: ил. с черт. **29.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия вопросы экономики промышленного предприятия). Т. XXII. – Вып. 2. – 138 с. с граф. **30.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени

А. М. Горького, 1959. – (Серия машиностроение (турбиностроение). Т. XXIV. – Вып. 6. – 207 с.: ил.; 5 л. ил. **31.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия инженерно-физическая). Т. XXV. – Вып. 3.– 234 с.: ил. **32.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия химико-технологическая). Т. XXVI. – Вып. 6.– 224 с.: ил. **33.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия электротехническая). Т. XXVII.– Вып. 1.– 163 с.: ил. **34.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия двигатели внутреннего сгорания). Т. XXVIII. – Вып. 1. – 146 с. с ил. 3 л. черт. **35.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1960. – (Серия паровые и газовые турбины). Т. XXIX. – Вып. 2. – 214 с. с ил. **36.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1960. – (Серия электромеханика). Т. XXX. – Вып. 1. – 232 с. с ил. **37.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1959. – (Серия технология силикатов). Т. XXXI. – Вып. 1. – 159 с. с ил. **38.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Серия тепловозные и судовые двигатели). Т. XXXII. – Вып. 2. – 221 с. с ил.; 5 л. черт. **39.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1960. – (Труды кафедры политической экономии. «Ленинское учение о создании социалистической экономики и его осуществление»). Т. XXXIII. – 159 с. **40.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Сборник статей. «Вопросы конструирования, расчета и испытания тракторных и комбайновых двигателей»). Т. XXXIV. – 287 с. с ил.; 5 л. черт. **41.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Серия машиностроения). Т. XXXV. – Вып. 7.– 216 с.: ил. **42.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Серия энергомашиностроения). Т. XXXVI. – Вып. 1.– 192 с.: ил. **43.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1962. – (Серия электромашиностроения). Т. XXXVII. – Вып. 2.– 163 с.: ил. **44.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1962. – (Серия тракторного и сельскохозяйственного машиностроения). Т. XXXVIII. – Вып. 1.– 160 с.: ил. **46.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. Базовая и проблемная лаборатория. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1962. – (Сборник статей. „Использование углеводородных газов для получения полимерных соединений”). Т. XXXIX. – Вып. 1. – 134 с. ил. **46.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1962. – (Серия энергомашиностроения). Т. XL. – Вып. 2.– 163 с.: ил. **47.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Серия политической экономии / Роль социалистической промышленности в дальнейшем увеличении производства сельскохозяйственных продуктов). Т. XLI. – Вып. 2. – 124 с. **48.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1961. – (Серия истории КПСС / Коммунистическая партия Украины организатор трудовой активности масс в период борьбы за построение социализма и коммунизма). Т. XLII. – Вып. 1. – 90 с. **49.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1963. – (Серия энергомашиностроения). Т. XLIII. – Вып. 3.– 230 с.: ил. 2 л. схем. **50.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1963. – (Серия машиностроения). Т. XLIV. – Вып. 8.– 164 с.: ил.; 4 л. схем. **51.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков : Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1963. – (Серия технологии органических веществ). Т. XLV. – Вып. 1.– 76 с.: ил. **52.** Труды Харьковского политехнического института имени В. И. Ленина. – Харьков: Изд-во ХГУ имени А. М. Горького, 1963. – (Серия технологии неорганических веществ). Т. XLVI. – Вып. 1.– 84 с.: ил.

Надійшла до редколегії 29.08.10